

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 23. junija 1875.

O b s e g: Razglas ministerstva za kmetijstvo o zadevah trtne uši (Phylloxera vastatrix). — Kako stoji s letošnjo svilorejo na Kranjskem? — Novi Kranjski panj po Dzierzonovi osnovi. (Dal.) — Gospod. novice. — Gospodarske skušnje. — Zapisnik 33. odboroze skupščine slovenske Matice 26. maja. (Konec.) — Loterija — sleparija! — Nekoliko posnetkov iz Miklošičeve sintakse. (Dal.) — Zdaj ni nobena skrivnost več, kaj Bismark s svojim kulturnim bojem proti Avstriji namerava. — Beseda o plemstvu. (Konec.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Razglas ministerstva za kmetijstvo

o zadevah trtne uši (phylloxera vastatrix).

Družba kmetijska Kranjska je, kakor tudi družbe kmetijske drugih deželá, prejela od sl. ministerstva 12. dne t. m. dopis, v katerem pravi, da po §. 14. postave za odvrnitev te jako škodljive uši ima ono skrbeti za to, da se v vsaki deželi več mož v vsem, kar se tiče te škodljivke, podučí tako, da bi sposobni bili za izvedence od politične gosposke na pomoč poklicani biti, ako bi se primerilo, da bi se ta uš vgnjezdila v domače naše ngrade. Zato se ministerstvo obrača do družbe kmetijske s prošnjo, naj bi mu ona naznanila: ali so kateri taki možje, posebno udje družbe kmetijske ali pa sicer umni vinorejci na Kranjskem, ki bi bili za gori omenjeni poklic sposobni. Ministerstvo namerava v drugi polovici prihodnjega meseca julija na sadje- in vinorejski šoli v Klosterneuburgu nad Dunajem osnovati učilnico, v kateri se bode par tednov (v nemškem jeziku) podučevalo o poznanji trtne uši, njenih lastnosti, o pomočkih jo zatreti itd. Zato želi, naj bi družba kmetijska ta namen njegov očitno razglasila, da ga zvedó vinorejski kraji, in naj potem mu imenuje možé, ki bi sposobni bili udeležiti se omenjenega poduka. Če pa taki možje ne bi mogli na lastne stroške se podati v Klosterneuburg in ondi se udeležiti poduka, je ministerstvo pripravljeno, nekoliko denarne podpore dati takim, se vé pa, da ta podpora ne more preobilna biti. Čas, kedaj se začne ono kratko podučevanje v Klosterneuburgu, bode ministerstvo pozneje naznanilo. —

To je bistvo ministerskega dopisa. Podpisani odbor ga po želji njegovi daje očitno na znanje s tem pristavkom:

naj se do konca tega meseca iz vinorejskih Kranjskih krajev taki možje pismeno oglasijo pri družbi kmetijski, ki bi jih volja bila se podati v imenovano učilnico in naj povedó, ali so v vinoreji izvedeni, ali gredó radi na svoje lastne stroške, če ne, koliko podpore bi želeli za popotnino in za vsakdanjii živež.

Glavni odbor družbe kmetijske Kranjske
v Ljubljani 18. junija 1875.

Kako stoji z letošnjo svilorejo na Kranjskem?

Na to vprašanje bo menda marsikdo rad odgovor izvedel. Damo mu ga v sledečem.

Družba kmetijska je od več strani izvedela veselo novico, da sp. svilne gosenice, izrejene iz semena, ki so ga svilorejci kupili od nje, se letos prav dobro obnesle, — ves čas popolnoma zdrave bile ter večidel okoli 15. in 17. dne t. m. presti začele. Ker jim je bilo vreme jako ugodno, so večidel po preteku 4 tednov jesti nehale in zapredovati se začele.

V tem smislu so družbi kmetijski poročali gospodje: Ignacij Repše, posestnik v Št. Janžu na Dolenskem, ki je družbi kmetijski 21. dne t. m. pokazal svoj lepi pridelek, — vitez Gutmansthal iz Dvora na Dolenskem, — fajmošter Mlakar v Mirni Peči, — posestnik Valenčič iz Trnovega in drugi iz Bistriškega okraja na Notranjskem, — gospá Orlova v Ljubljani itd. Edini, ki je družbi pisal, da so mu po 4. spanji vsi črviči poginili, je posestnik Jamšek v Podragi nad Vipavo; tej prikazni se pa družba kmetijska tem bolj čudi, ker tudi Jamšek je imel družbeno seme, ki se je povsod drugej izvrstno dobro obneslo; morebiti tedaj vendar tako hudo ni bilo, kakor se je družbi poročalo?

Vsi dopisi pa vprašajo, naj družba jim pové: kam bi prodali kokone? Na to vprašanje, ker zdaj ni nikogar v Ljubljani, ki bi nakupoval kokone, in ker dosihmal tudi še nobenega Laha v Ljubljani ni bilo, ki bi bil po kokonih prašal, ne moremo družega odgovoriti, kakor to, naj se svilorejci obrnejo kar naravnost v Gorico do domoljubnega našega rojaka gosp. Fr. Povše-ta, profesorja na kmetijski šoli s prošnjo, naj bi on, ker dobro pozna vse razmere te trgovine, posredovati hotel prodaj njihovega pridelka ali za svilo ali za seme. Prepričani smo, da on in gosp. prof. Kuralt bosta rada storila, kar koli bosta le mogla.

Ceno kokonov za svilo (žido) so postavili v Gorici letos tako, kakor v današnjem listu poroča dopis „iz Gorice“.

Gospodarske novice.

* Gosp. Jož. Wokaw, izveden gospodar in posestnik fabrike v Celji, se je oglašil za potnega učitelja kmetovalstva in gospodarstva v slovenski besedi. To je lepo — pravi „Slov. Gosp.“ — in mi isto tako rečemo ž njim.

* *Domačih zajcev ali kuncev največega pitanega francoskega plemena, katere po več deželah čislajo za jako okusno pečenko, ima na prodaj gosp. Jožef Gros, blagajnik c. k. kmetijske družbe v Celovcu.*

* *Mariborski vinogradni posestniki Perko, Kriehuber in Auchman bodo Štajarska vina poslali na svetovno razstavo v Filadelfiji v Ameriki.*

Gopodarske skušnje.

* *Najbolji pomoček zoper stenice je solnčna roža in je tudi najmanj nevarna pa tudi najcenejša. Podtakne se v tacih sobah, kjer so stenice, pod table in zrcala, v slamnice in žimnice, kjer pa ne pomaga tako gotovo. Dub semena solnčne rože menda umori ta mrčes, kajti nahajajo se od njega po tem samo suhi mehovi.*

Novi Kranjski panj

po Dzierzonovi osnovi.

Spisuje Luka Porenta, župnik in čebelar v Bohinji.

(Dalje.)

Taki satniki bodo tudi drugim čebelarjem dobro služili, še posebno pa zato, ker v primeri z gladkimi še nekatere posebne prednosti imajo, in sicer te-le:

1) Ako čebelar satnike z robčki ima, začne lahko koj po Dzierzonovi sistemi čebelariti, če tudi nič praznega satja nima; kdor pa le gladke satnike ima, tako čebelariti ne more začeti, če praznega satja nima, ker čebele na gladke satnike satov ne delajo ravno, ako se jim satovni začetki na-nje ne prilepijo. — Če pa kdo tudi kaj malega praznega satja ima, ga ravno tako lahko na satnike z robci prilepi, kakor na gladke.

2) Prilepljevanje satovnih začetkov na satnike prizadene več dela in vzame več voska, kakor pa, če se robčki povoščijo ali z voskom pomažejo.

3. Satovi, kedar so polni medu, so veliko lepši in tudi za jed bolj okusni, če so na robčke delani, so zgoraj, kjer se satnikov drže, vselej bolj ali manj črnkasti, in toraj ne tako lepi, in tudi za jed ne tako okusni.

Dozdaj sem govoril le o takih panjovih, ki imajo samo premakljive satnike.

Ker so pa najimenoitnejši čebelarji sedanjega časa, posebno na Nemškem, delati začeli take panjove, ki imajo namesti satnikov cele okvirčke ali romčke, sem si mislil, da tudi naši čebelarji v tej reči zastajati ne smejo, zato sem tudi jez nove panjove z romčki delati začel, in zato moram tudi zastran tacih panjev kaj malega spregovoriti.

Da tudi panj, kateri ima namesti samih satnikov cele romčke, mora tako narejen biti, da je med zgornjimi deli romčkov in pokrovom panja vsaj četrt palca praznega prostora, to se že samo po sebi razume. Pa tudi med stranskimi diljicami romčkov in med stranicami panja mora biti vsaj pičlo četrt palca praznega prostora, da morejo čebele tudi med romčki in stranicami panja sèm ter tjà laziti in tako črve in druge mrčese iz panja potrebiti, katerih bi se ravno tukaj spet prav veliko vgnjezdilo, ko bi se romčki stranic panja tiščali. Med spodnjimi deli romčkov in spodnjo diljo panja naj se pa pusti blizo pol palca praznega prostora, kedar se novi panjovi delajo. Dasiravno bi namreč čebele spodaj že lahko sèm ter tjà hodile, ko bi bilo med romčki in spodnjo diljo panja le četrt palca praznega prostora, me je vendar skušnja izučila, da se stranice in končnice vsacega panja, če je tudi še iz tako suhih dilj narejen, čez kaci 10—15 let vendar še toliko vsuše, da panj blizo četrt palca niže postane, kakor je bil pa

nov narejen. Romčki se pa nič skrciti ne morejo, ker njih stranske diljice pokonci stojé. Ravno zato je potrebno, da se pri novo narejenih panjovih spodaj med romčki in spodnjo diljo panja blizo pol palca praznega prostora pusti, da tudi še potem, ko se stranice in končnice panja že popolnoma osuše, vendar spodaj med romčki in spodnjo diljo panja še četrt palca praznega prostora ostane.

Tudi romčki pa morajo tako narejeni biti, da se ne moreta nikoli dva sata skupaj pritisniti. Da se pa dva sata, ki sta v romčke delana, ne moreta skupaj pritisniti, se more na več načinov zabraniti. Tukaj spet pride na to, ali je panj tako dzierzonziran, da se zgornje diljice romčkov v posebne zareze pokladajo, ali pa da nima vsak romček svoje posebne zareze. Ako se romčki v zareze pokladajo, potem zadostuje, da imate stranski diljici romčkov samo po dvoje ušesic, in sicer blizo enega palca od zdolej. — Ker so zgornji deli romčkov v zareze položeni, stranski diljici se pa z ušesici ena v drugo upirate, romčki popolnoma trdno stojé, in se kar nič premakniti ne morejo.

Ako je pa panj tako narejen, da se zgornji deli romčkov ne pokladajo v zareznice, potem morajo pa imeti ali stranski deli romčkov po čvetero ušesic, namreč blizo enega palca od zgoraj dva, ali pa morajo imeti zgornje in spodnje diljice romčkov po čvetero tacih ušesic, namreč blizo obeh koncev po dvoje. Tako se romčki ali z ušesici stranskih diljic, ali pa z ušesici zgornjih in spodnjih laštic na štirih krajih v ušesica sebi nasproti stoječih romčkov upirajo in tako tudi popolnoma trdno stojé.

Panjovi z romčki so zato prav pripravi, ker se satovi veliko lažje premikajo, in iz enega panja v drugega prestavljajo, če so v romčke delani, kakor pa, če so na same satnike prilepljeni, zakaj, če so satovi le na satnike narejeni, jih čebele k stranicam panja prilepijo, in če hoče čebelar take satove iz enega panja v drugega prestavljati, jih mora poprej od stranic odrezati; nasproti pa čebele romčkov k stranicam ne prilepijo, toraj jih tudi ni potreba odrezovati, kedar se kaj prestavljajo.

Ne more se pa tajiti, da so panjovi z romčki precej draži, kakor panjovi s samimi satniki, ker romčki dajo veliko več dela in tudi več lesa vzamejo, kakor pa same satovne diljice. (Dal. prih.)

Znanstvene stvari.

Zapisnik

33. odborove skupščine slovenske Matice

26. maja 1875. leta.

(Dalje.)

2. Kdaj naj se prihodnje Matično leto začne, to določiti naj se prepusti prihodnji odborovi skupščini.

3. Potem je prišla na vrsto volitev prvosednika, njegovih dveh namestnikov, blagajnika, tajnika, pregledovalca društvenih računov in 2 ključarjev.

Za prvosednika je bil izvoljen gosp. dr. Jan. Bleiweis z 18 glasovi izmed oddanih 19 glasov; za njegova namestnika pa gospoda Peter Kozler z 17 in prof. Pleteršnik z 10 glasovi. Gosp. podpredsednik P. Kozler pozdravlja toplo novega prvosednika dr. J. Bleiweisa, ki pa v daljem govoru motivira prošnjo, naj si namesto njega gospodje odborniki izberó drugega prvosednika. Ko gospodje Kozler, Šolar, Marn, Tomšič in drugi odgovarjajo, sprejme g. dr. Bleiweis častno mesto predsedstva s pridržkom, da